

Keywords: Elliptic cylinder, elliptic paraboloid, triaxial ellipsoid, geometrical transformations, central planning, double points.

УДК 65.012.8:33+658.0

Ст. викл. Н.В. Наконечна – Львівський ДУВС

АВТОМАТИЗОВАНІ ОБЛІКОВІ СИСТЕМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГАРАНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Уточнено поняття економічної безпеки підприємства. Розглянуто підходи до вирішення проблем гарантування економічної безпеки на підприємстві засобами автоматизованих облікових систем.

Ключові слова: економічна безпека, автоматизовані облікові системи, система гарантування економічної безпеки.

Постановка проблеми. Нині одним із найважливіших показників і передумов успішного ведення бізнесу є використання сучасних автоматизованих систем облікової інформації. Їхнє застосування надає нові можливості для розвитку й оптимізації бізнес-процесів, підвищує продуктивність праці, дає змогу ефективно використовувати ресурси, підвищувати якість управління бізнесом. Проведення обліку в умовах автоматизованих облікових систем залежить від рівня автоматизації бухгалтерського обліку, наявності методик здійснення автоматизованого обліку, ступеня доступності облікових даних, складності оброблення інформації.

Актуальність дослідження. Автоматизовані облікові системи виступають потужним інструментом для гарантування економічної безпеки на підприємстві, бо без використання сучасних комп'ютерів і програм сама підприємницька діяльність стає неможливою. Проблема полягає саме в тому, щоб визначити, яким чином автоматизовані облікові системи виступають інструментом для гарантування економічної безпеки на підприємстві і яку роль вони відіграють.

Аналіз останніх досліджень. Проблемам гарантування економічної безпеки підприємства присвячено численні праці вітчизняних і зарубіжних авторів [1-6]. Аналіз літературних джерел дає змогу стверджувати, що є багато поглядів на визначення поняття "економічна безпека підприємства". Трактатування вітчизняних та зарубіжних фахівців відрізняються різноманітністю підходів та розбігаються за змістом. Наприклад, В.А. Предборський безпеку розуміє як стан захисту важливих інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз [6]. Роль автоматизованих облікових систем у вирішенні проблем економічної безпеки розглядають фахівці кількох галузей знань: спеціалісти з облікових систем, бухгалтери, менеджери. Зокрема, ці проблеми досліджували такі науковці, як В. Загородній, С. Івахненко, О. Олексюк, В. Ситник, В. Шквір. Проте таке дослідження ускладнюється тим, що потребує компетентності дослідника як у бухгалтерському обліку, так і в сучасних автоматизованих системах і технологіях та проблемах економічної безпеки. Саме тому проблеми автоматизованих систем бухгалтерського обліку досліджують небагато науковців і практиків.

Так, у роботі [1] поняття "економічної безпеки на підприємстві" розглядають як сукупність умов та чинників, які забезпечують незалежність

цього підприємства, його стабільність і стійкість, здатність до постійного оновлення та самовдосконалення. Український науковець Д. Ковальов визначає економічну безпеку підприємства як захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також здатність швидко усунути різні загрози або пристосуватися до наявних умов, що не позначаються негативно на його діяльності [4].

Вітчизняні фахівці визначають економічну безпеку підприємства як наявність на підприємстві достатніх можливостей для забезпечення репродукції виробничого потенціалу, а також для забезпечення стабільності функціонування цього підприємства в майбутньому [3].

Український вчений С. Покропивний розглядає економічну безпеку підприємства як стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування), і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найефективніше їхнє використання для стабільного функціонування цього підприємства [2].

Таким чином, деякі підходи до визначення економічної безпеки підприємства зводяться до одного, що за будь-якої сфери життєдіяльності підприємства потрібно забезпечувати його стабільне і максимально ефективне функціонування на сьогодні та високий потенціал розвитку в перспективі.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Одне з важливих місць в автоматизованих системах підприємства займає функція бухгалтерського обліку. Для виконання в повному обсязі функції бухгалтерського обліку в управлінні підприємством і для складання звітності, необхідно здійснювати збір, реєстрацію, передачу, нагромадження, зберігання і оброблення облікових даних. Для реалізації цього процесу потрібні відповідні форми організації роботи, технічні засоби, методи і способи відображення даних, а також персонал відповідної кваліфікації. Це і становить автоматизовану облікову систему на підприємстві.

Мета дослідження – це узагальнення характеристик економічної безпеки підприємства та висвітлення комплексу заходів, за допомогою яких можна розглядати автоматизовані облікові системи як інструмент гарантування економічної безпеки на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Автоматизована облікова система – це система, в якій інформаційний процес бухгалтерського обліку автоматизований завдяки застосуванню спеціальних методів оброблення даних, які застосовують комплекс розрахункових, комунікаційних і інших технічних засобів, щоб отримати і передати інформацію, необхідну фахівцям-бухгалтерам для виконання функцій управлінського і фінансового обліку.

Використання АОС у системі економічної безпеки на підприємстві забезпечується шляхом:

- дотримання суб'єктами правових відносин норм, вимог і правил організаційного та технічного характеру щодо захисту опрацьованої інформації;
- використання засобів обчислювальної техніки, програмного забезпечення, засобів зв'язку та АОС загалом, засобів захисту інформації, які відповідають встановленим вимогам щодо її захисту (мають відповідний сертифікат);

- перевірки відповідності засобів обчислювальної техніки, програмного забезпечення, засобів зв'язку та АС загалом встановленим вимогам щодо захисту інформації (сертифікація засобів обчислювальної техніки, засобів зв'язку і АС);
- здійснення контролю щодо захисту інформації.

Результатами порушення прав захисту інформації в автоматизованих облікових системах можуть бути: витік інформації, втрата інформації, підроблення інформації, порушення роботи АОС [3]. Автоматизованою системою безпеки на підприємстві має управляти головний фахівець з безпеки, який повинен звітувати безпосередньо керівнику про кожну фазу життєвого циклу автоматизованих облікових систем.

У разі ефективного застосування АОС нівелювання ризиків, які пов'язані з безпекою підприємства, можна передбачати чотири етапи:

1. ідентифікацію засобів захисту на визначеній ділянці автоматизованої системи;
2. оцінку надійності засобів захисту на цій ділянці;
3. оцінку ймовірності, що акт порушення безпеки буде успішний, з огляду на набір засобів захисту на цій ділянці автоматизованої системи і їхньої надійності;
4. оцінку втрат, що понесе підприємство, якщо акт порушення безпеки об'єкту засоби захисту в цьому місці автоматизованої системи.

Аналіз чотирьох етапів ризиків, пов'язаних з безпекою підприємства під час використання автоматизованих облікових систем, дає змогу визначити їх слабкі місця. Ризик, пов'язаний з безпекою, – це очікувана величина втрат за визначений період, з огляду на надійність засобів захисту. Слабкі місця виникають тому, що немає жодного засобу, щоб запобігти акту порушення безпеки, або є ймовірність, що засіб гарантування безпеки на визначеній ділянці автоматизованої системи не спрацює проти специфічного інциденту, що відбудеться.

Щодо організаційної структури автоматизованих облікових систем, то керівництво може застосувати такі дії: розподіл обов'язків, нагляд, вимушені відпустки та зміна роботи (посади), подвійний контроль, "судовий облік" (опис діяльності осіб, зацікавлених у попередженні та розпізнаванні шахрайства і злочину службовців). Розподіл обов'язків передбачає розподіл функцій дозволу та запису операцій, розподіл функцій дозволу та зберігання активів, розподіл функцій запису операцій та зберігання активів. При цьому застосовують такі контрольні процедури, як перевірка виконання операцій відповідно до розподілених обов'язків, перевірка застосування затверджених бланків документів і записів, перевірка здійсненого доступу до активів відповідно до санкцій керівництва, незалежні перевірки стану активів у підзвітності матеріально відповідальних осіб і результатів їх діяльності, перевірка процесу опрацювання інформації відповідно до дозволів, її точності, повноти окремих операцій.

На тих підприємствах, де організація управління та обліку перебуває у незадовільному стані, створення й використання автоматизованої системи бухгалтерського обліку здатні не лише прискорити процес оброблення інформації, а й істотно впорядкувати та покращити його. Така можливість зумовле-

на тим, що автоматизований спосіб оброблення облікової інформації потребує формального та чіткого опису облікових процедур у вигляді алгоритмів, що впорядковує виконання обов'язків обліковими працівниками [3].

Ведення обліку в умовах автоматизованих облікових системах залежить від таких чинників: рівня автоматизації бухгалтерського обліку та контролю, наявності методик здійснення автоматизованого обліку, ступеня доступності облікових даних, складності опрацювання інформації. При цьому велике значення мають власні характеристики системи оброблення даних, тому що вони впливають на ступінь розроблення бухгалтерської системи [7].

Висновки і перспективи використання результатів дослідження. Облік є важливою функцією управління і багато нових концепцій менеджменту побудовані саме навколо автоматизованих облікових систем, які відіграють значну роль на сучасних підприємствах. Вони безпосередньо обслуговують процеси планування і прийняття рішень, допомагають розробити номенклатуру і технологію виготовлення та реалізації товарів і послуг. Так, на думку зарубіжних учених, саме бухгалтери найбільшим чином сприяли запровадженню комп'ютерних технологій у господарську практику підприємства. Під час застосування автоматизованих облікових систем, підприємство може використовувати їх як інструмент для гарантування економічної безпеки цього підприємства і за допомогою цих інструментів дає змогу:

- досліджувати найважливіші чинники, які впливають на стан функціональних складників економічної безпеки;
- вивчати основні процеси, що впливають на гарантування економічної безпеки підприємства;
- розробляти заходи щодо забезпечення максимально високого рівня функціональних складників економічної безпеки підприємства.

Незважаючи на те, що в Україні прийнято і чинна низка нормативних актів, проблему функціонування автоматизованих облікових систем як інструментів економічної безпеки під час застосування комп'ютерних програм бухгалтерського обліку на підприємствах досі не вирішено. Безпека – сфера достатньо закрита, а пов'язані з нею проблеми – одні із найскладніших у розвитку автоматизованих облікових систем. Оскільки на підприємствах переважна більшість процесів автоматизовані, то будь-який збій може призвести до великих збитків.

Отже, із запровадженням автоматизованих облікових систем на підприємстві, бухгалтери та управлінці отримують численні переваги. Для того, щоб це не було проблематично, на підприємстві потрібно створити ефективну автоматизовану облікову систему з найменшими витратами, добрати та навчити персонал роботи з цією системою, вибрати оптимальну облікову систему для підприємства, вибрати структуру комп'ютерної бухгалтерії для того, щоб ефективно гарантувати економічну безпеку на підприємстві.

Література

1. Абалкин Л. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение // Вопросы экономики. – 1994. – № 12. – С. 4-13.

2. **Економіка підприємства** : підручник / за заг. ред. проф. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2001. – 528 с.

3. **Івахненко С.В.** Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : навч. посібн. – 4-те вид., [випр. і доп.]. / С.В. Івахненко. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 343 с.

4. **Ковальов Д.** Економічна безпека підприємства / Д. Ковальов, Т. Сухорукова // Економіка України. – 1998. – С. 48-52.

5. **Моделювання економічної безпеки**: держава, регіон, підприємство : монографія / Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І. та ін. / за ред. В.М. Гейця. – Х. : ВД "ІН-ЖЕК", 2006. – 240 с.

6. **Предборський В.А.** Економічна безпека держави : монографія / В.А. Предборський. – К. : Вид-во "Кондор", 2005. – 391 с.

7. **Наконечна Н.В.** Безпека автоматизованих облікових систем в системі економічної безпеки підприємства / Н.В. Наконечна // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер.: Економічна. – Львів : Вид-во Львівської КА. – 2009. – Вип. 32. – С. 100-104.

Наконечная Н.В. Автоматизированы учетные системы как инструмент гарантирования экономической безопасности предприятия

Уточнено понятие экономической безопасности предприятия. Рассмотрены подходы к решению проблем гарантирования экономической безопасности на предприятии средствами автоматизированных учетных систем.

Ключевые слова: экономическая безопасность, автоматизированы учетные системы, система гарантирования экономической безопасности.

Nakonechna N.V. The automatic systems of calculation as an instrument of providing economic security of the enterprise

The notions of economic security of the enterprise are specified in the article. The approaches of solution the problems of economic security providing on the enterprise by means of the systems of automatic calculations are examined here.

Keywords: economic security, systems of automatic calculation, system of economic security providing.

